

GÜNEY AMERİKA'DA ÇAY

Güney Amerika, bugün yıllık toplam 90-100.000 ton arasında siyah çay üretimi ile Dünya çay üretiminde %2.5 paya sahiptir. Bu miktarın %80'ni Arjantin'de %8-10'nu Brezilya'da, geri kalan %10'luk kısım ise diğer ülkelerde yani Peru, Bolivya ve Ekvador'da üretilmektedir. Peki, Güney Amerika'da çay denildiğinde ilk akla gelen, siyah Çay mıdır? Ne yazık ki hayır. Yerba Mate (Paraguay çayı) ve Koka çayı (Coca tea), siyah çaydan daha fazla bilinmekte ve tüketilmektedir. Bu tüketim alışkanlığının kökü, 16.ve 17. yüzyıl Latin Amerika yerli kültürüne kadar uzanmaktadır. Siyah çay, bölgeye nasıl ve ne zaman girmiştir? Bu sorunun yanıtı ise, ülkelerin çay hikayesinin de saklıdır.

Nahide GÜNLER

Çay Dünyası Gazetesi
23-04-2004

Arjantin

Siyah Çay, Güney Amerika'da en fazla Arjantin de üretilir. Bu ülkede siyah çayın hikayesi, İspanya kolonisi olduğu zamanlara değin uzanmaktadır. Arjantin halkı, topraklarında doğal olarak yetişmeyen çay bitkisi ile ilk defa 1920'li yıllarda tanışır. İspanyol koloni yönetimi döneminde, Arjantin'e Rusya'dan ve Çin'den çay tohumları ithal edilir. İthal edilen tohumlar ülkenin Misiones, Corrientes, Formaso, Chaco ve Tucamen bölgelerine ektirilir. İlk yıllarda çay üretiminde istenen gelişme sağlanamaz ve hükümet 1951'de çay ithalatını yasaklama kararı alır. Bu kararın ardından ülkede çay fiyatları yükselir. Çay yetiştiriciliğine ve tüketimine olan talep giderek artar. 1952 yılında, Arjantin'in kuzeyinde Misiones bölgesinde yeni çay plantasyonları tesis edilir. Daha kaliteli çay üretilmesine yönelik çabaların artması ile birlikte çay yetiştirilen alanlar genişler. 1950'li yılların sonunda, çay ihraç eden bir ülke konumuna ulaşır Arjantin. Bugün, Dünya çay üretiminde, üretici ülkeler arasında 9.sırada, ihracatta 6. Sıradadır artık. ABD'nin de en önemli çay sağlayıcısıdır.

Sektör profili özetle şöyledir; Ülkede yaklaşık 40.000 hektar çay tarım alanı, 6000 civarında çay çiftçisi, 60 civarında çay imalat fabrikası bulunmaktadır. Çay hasadı Ekim ayında başlamakta, Nisan sonu Mayıs başlarında sona ermektedir. Türkiye'de çay üretiminin sona erdiği dönemde, Arjantin de çay üretimi henüz başlamaktadır. Nemli ve subtropik bir iklime sahip olan Arjantin de son beş yıldır ortalama 330-380.000 ton arasında yaş çay yaprağı makine ile hasat edilmekte, çay üretiminde Rotervan ilaveli Orthodox yöntem kullanılmaktadır. Yıllık siyah çay üretimi 80-90.000 ton, yeşil çay üretimi ise 250-300 ton arasındadır. 40'dan fazla ülkeye çay ihracatı gerçekleştiren Arjantin'in yıllık ihracat miktarı 70.000-80.000 ton arasında değişmektedir. Anlaşılacağı üzere, üretimin %95'ini ihraç etmektedir Arjantin. İhracatta en büyük pay (%62.4) ABD'nindir. Amerika toplam çay ihracatının %40'nı Arjantin den yapmaktadır. ABD'yi sırasıyla Şili, Almanya, Hollanda, İngiltere, Polonya izlemektedir. Çay borsalarının fiyatları ile mukayese edildiğinde Arjantin'in ihracat fiyatı oldukça düşük seviyede kalmaktadır. Dünya bankası verilerine göre, 2012 yılında üç çay borsasının ortalama çay fiyatı 2.90 dolar/kg iken, Arjantin çayının ihrac fiyatı 1.36 dolar/kg'dır. İç tüketim miktarı

yıllık 4500-5500 ton arasında değişmektedir. Kişi başına yıllık tüketim miktarı ise 0.12 kg'dır. İthalat miktarı 250-300 ton arasında, İthalat CIF fiyatı ise son üç yılda ortalama 5-6 dolar/kg civarındadır. Arjantin ithalatın % 60'nı Çin'den, % 13.7'sini Sri Lanka'dan, %7.4'ünü Şili'den yapmaktadır.

Brezilya

Güney Amerika'da çay üreten ikinci önemli ülke, Brezilya'dır. Brezilya'da siyah çay üretiminin başlangıç yılı 1812 yılı olsa da, ticari üretim tıpkı Arjantin'de olduğu gibi, 1920'li yıllara denk gelmektedir. Brezilya da 19.yüzyılın başlarında çay tarımı ve sanayi daha çok kölelerin çalıştırıldığı bir sektördür. 1888 yılında köleliğin ortadan kaldırılmasının ardından, yeterli işçi bulunamayışı nedeniyle, sektörde büyük bir çöküş yaşanır ve üretim miktarı azalır. Sektörün yeniden ivme kazanması, 1920'li yıllar ve sonrasında olur. Köleliğin hakim olduğu dönemlerde, ülkede sadece Çin çay çeşidi bilinirken, 1920'lerde Japon göçmenler Sri Lanka ve Hindistan çay tohumlarını Brezilya topraklarına tanıtır. Brezilya da ana üretim bölgeleri, kuzeyde Sao Paulo bölgesinin güney batısında ki "Registro" yakınları ve güneyde "Parana"dır. Registro'da CTC yöntemle siyah çay üretimi, Parana'da ise yeşil çay üretimi yapılmaktadır. Brezilya'nın yıllık çay üretimi 1985/86 yıllarında 10.000 ton civarında iken, bugün üretim 3.500 ton seviyelerinde seyretmektedir. Üretilen çayın %70'i Amerika, %20'si Avrupa ülkeleri tarafından, harmanlarda kullanılmak üzere satın alınmaktadır. Üretimin sadece %10'nu iç tüketimde kullanılmaktadır.

Diğer Ülkeler;

Güney Amerika da çay üreten diğer ülkeler Peru, Bolivya ve Ekvador'dur. Bu ülkelerin 2011 yılı toplam üretim miktarı 6.982 ton, çay tarım alanları 3.327 hektardır. Peru'da çay sanayinin başlangıcı 1900'lü yılların başlarıdır. Japonya'dan getirilen çay tohumları ile ilk plantasyon 1936 yılında Huanuco'da tesis edilmiş, ilk siyah çay üretim fabrikası da 1941 yılında bu bölgede inşa edilmiştir. İki yıl sonra benzer bir işletme Huyro'da açılmıştır. Çay tarım alanları, Ayacucho, Cusco, Huanuco, Madre de Dios ve Puna da And dağlarının doğu kıyısında orman kenarlarındadır. Bugün Peru'da üretim ilk yıllara göre oldukça düşük seviyededir. Yaklaşık 2.500 hektar çay tarım alanı, hektar başına yıllık 3.500 kg verime sahiptir. Yıllık üretim miktarı ise 1.600 ton civarındadır.

Güney Amerika ülkelerinde siyah çay üretim ve tüketiminin artırılmasına yönelik çabalar dünya çay sektörü açısından önemlidir. Ancak, geleneksel olarak tüm bölgede tüketilen rakip çay ürünlerinin varlığı, siyah çay tüketiminin artmasında önemli bir rekabet unsuru olarak göze çarpmaktadır

Kaynaklar:

<http://www.theteadetective.com/TeasOfArgentina.html>

Yirka E.Duenas Caverro ,the history and current trends in Peru's tea industry. Overview of tea chain in Argentina (pdf) Ing.Agr.Patricia A.Parra.Argentina,2013

<http://www.mappery.com/Misiones-Province->

Map <http://www.worldatlas.com/webimage/countrys/sa.htm>